

ה. מבואר בגמרא שאם נשים בראשון חובה ובשני רשות, הרי כלפי דין פסח ראשון הן באות במנין החשבון וכלפי פסח שני אינן בחשבון. [ועל כן יכול להיות מצב שהטמאים לא עושים לא בראשון ולא בשני אף לדעת רב, כגון שהיו האנשים מחצה על מחצה (או אפילו רוב טהורים. עפ"י תוס'), ובהצטרפות הנשים נמצאו רוב טמאים; בראשון אינם עושים כי בחישוב הכולל יוצא שהטמאים מיעוט. וגם בשני אין עושים, כי כלפי פסח שני נידונים כמחצה על מחצה והיינו כרוב (לרב), ורוב אינו עושה את השני (וכן הלכה.

רמב"ם קרבן פסח ז,ג).

לדעת האומר נשים בראשון רשות – אין הנשים מתחשבות בחשבון טמאים וטהורים כלל. [ולדעת האומר נשים בראשון ובשני חובה, הריהן בחשבון גם כלפי פסח שני, ואם היו מחצה על מחצה והנשים עודפות על הטהורים, הטמאים עושים את השני שהרי הם מיעוט. עפ"י מהרש"א].

א. בספר לקוטי הלכות (בזבח תודה) הסתפק במחצה על מחצה והנשים עודפות על הטהורים ועשו הנשים בראשון; שמא באופן זה יעשו הטמאים פסח שני, ומה שמבואר בגמרא שאינם נדחים זה רק כאשר הנשים לא עשו בראשון, וכיון שהן בשני רשות אינן בחשבון כלל, משא"כ כשעשו בראשון.

ב. המנחת-חינוך (שפ,ג) כתב שאם היו בפסח ראשון רוב טהורים, ונדחו הטמאים לפסח שני, ובין שני פסחים נתגייירו הרבה או נתגדלו קטנים ונעשו אותם טמאים רוב – עושים בשני, שאין מתחשבים אלא כפי מצבם בראשון.

ובספר אבי עזרי (קמא. קרבן פסח ז,ד) חולק וסובר שחישוב רוב ומיעוט לגבי פסח שני נקבע לפי המצב בשעת פסח שני.

ג. אין מונים חרש שוטה וקטן בחישוב טמאים וטהורים, שהרי אינם בני חיוב בפסח (מנחת חינוך שפ,יב).

דף פ

קמ"ד. מה דין הקרבת הפסח במקרים הבאים?

א. היו טמאים עודפים על הטהורים אחד.

ב. שבת אחד טמא ושאר שבטים טהורים.

ג. רובם זבים ומיעוטם טמאי מתים.

ד. רובם טמאי מתים ומיעוטם זבים.

ה. שלישייתם זבים ושלישייתם טהורים ושלישייתם טמאי מתים.

א. היו טמאים עודפים על הטהורים, אפילו אחד – יעשו בטומאה. רבי אלעזר בן מתאי אומר: אין היחיד מכריע את הציבור לטומאה שנאמר (לא תוכל לזבח את הפסח באחד שערך), ודינם כדין מחצה טהורים ומחצה טמאים (כן מבואר בגמרא).

הלכה כתנא קמא, שהיחיד מכריע את הציבור לעשות הפסח (רמב"ם קרבן פסח ז,ב).

ב. שבת אחד טמא ושאר שבטים טהורים; לדברי רבי שמעון הללו עושים לעצמם והללו עושים לעצמם. רבי יהודה אומר: יעשו הכל בטומאה, שאין קרבן ציבור חלוק. [לדברי שניהם שבת אחד נקרא 'קהל' (הנני מפרך והרבייתך ונתתיך לקהל עמים) – וכבר נולדו לו כל השבטים מלבד בנימין. הוריות ה:]. ואילו רבי מאיר (בהוריות ה) סובר ששבת אחד אינו קרוי 'קהל', ולפי זה דינם כיחידים שנדחים לפסח שני].

הרמב"ם פסק שאין הפסח נדחה בשבט אחד, ודלא כרבי יהודה ורבי שמעון, הגם שלענין הבאת פר-העלם-דבר פסק כמותם ששבט נקרא 'קהל' (ע' מגן אברהם ריח סק"ג שהרמב"ם נקט ששבט אחד נקרא 'קהל' רק כלפי דינים שכתוב בהם בפירוש 'קהל' אבל בשאר מקומות לא, וכפשוט סתם משנתנו).

ג. היו רובם זבים או טמאים בטומאה אחרת היוצאת מן הגוף, ומיעוטם טמאי מתים; אמר רב, אותם טמאי מתים אינם עושים לא בראשון – שהרי הם מיעוט, ולא בשני – כי כשהציבור אינו עושה בראשון אין היחידים נדחים לשני. ושמואל סובר שיעשו בראשון.

א. הלכה כרב כנגד שמואל (רמב"ם קרבן פסח ז,ד).

ב. הזבים, לדעת הכל אינם עושים לא בראשון ולא בשני. בראשון לא משום שטומאה היוצאת מן הגוף לא הותרה. בשני – משום שאין ציבור נדחים.

היו רובם זבים ומיעוטם טהורים – הטהורים עושים בראשון, והזבים אינם עושים לא בראשון ולא בשני. וזה פשוט (מנחת חינוך שפ"ב).

ד. היו רובם טמאי מתים ומיעוטם זבים וכיוצא בהם; טמאי מת עושים פסח ראשון בטומאה והזבים אינם עושים. ונחלקו אמוראים האם הזבים עושים פסח שני אם לאו; רב הונא אמר: אין תשלומים לפסח הבא בטומאה, שהטומאה דחוייה בציבור ואינה התר גמור ורק טהרה מדחה לשני, לא טומאה. ורב אדא בר אבהו אמר: יש תשלומים לפסח הבא בטומאה [שאף אם טומאה דחוייה בציבור, אפשר שסובר טומאה גם כן מדחה לשני].

א. הלכה כרב הונא (רמב"ם קרבן פסח ז,ה).

ב. יש אומרים שגם לדברי רב הונא שאין תשלומים לפסח הבא בטומאה, מי שהיה בדרך רחוקה בראשון – יש לו תשלומין בשני אעפ"י שהפסח נעשה בטומאה בראשון (רש"ש. וכן צידד הב"ח בהגהותיו. ודלא כהצל"ח).

ה. היו שלישייתם זבים ושלישייתם טהורים ושלישייתם טמאי מתים; אמר רבי מני בר פטיש, אותם טמאי מתים אינם עושים לא את הראשון ולא את השני. בראשון לא – מפני שהם מיעוט כלפי כל השאר. ובשני לא – מפני שהזבים מצטרפים עם טמאי מתים להצטרך פסח שני, והרי רוב-ציבור אינו עושה בשני.

[הזבים גם כן אינם עושים לא בראשון ולא בשני. והטהורים עושים בראשון בטהרה].

א. לדעת שמואל, עושים הטמאי-מת פסח ראשון כיון שאין רוב טהורים (תוס').

ב. נראה שהוא הדין אם היו שליש זבים ופחות משליש טהורים ויותר משליש טמאי מתים – אין המתים עושים את הראשון ואת השני (חזו"א קכד).

ג. ברמב"ם (קרבן פסח ז,ו) משמע שגם אם לא יבואו הזבים לירושלים לעשות פסח שני, אין הטמאי-מת עושים את השני, מאחר ולא עשו רוב ציבור את הראשון (עפ"י צ"ח; מנחת חינוך שפ"ב ועוד).

קמח. א. הפסח שנזרק דמו ואחר כך נודע שהוא טמא – מה דינו?

ב. מה הדין כשנודע ואחר כך נזרק הדם?

ג. מה הדין בטומאת הגוף?